

Klasna dimenzija rodne podjele brige o djeci u Hrvatskoj*

INGA TOMIĆ-KOLUDROVIĆ**

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Centar Split
Split, Hrvatska
Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru
Zadar, Hrvatska

Izvorni znanstveni rad
UDK: 305:316.342-053.2(497.5)
doi: 10.3935/rsp.v32i3.92
Primitljeno: lipanj 2025.

MIRKO PETRIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Centar Split
Split, Hrvatska

PREDRAG CVETIČANIN

Fakultet umetnosti, Univerzitet u Nišu
Niš, Srbija

IVA ŽUNIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Centar Split
Split, Hrvatska

U članku se analizira klasnu dimenziju rodne podjele u obavljanju aktivnosti povezanih s brigom o djeci, kao dio rodni nejednakosti u podjeli kućanskog rada u Hrvatskoj. Primarni podaci prikupljeni su anketnim ispitivanjem provedenim 2024. godine (slučajni probabilistički KnowledgePanel). Za analizu klase preuzeli smo model razvijen u Cvetičanin i sur. (2021.) i Petrić i sur. (2022.). Na mapu klasnih klastera dobivenu analizom višestrukih podudarnosti (MCA) i hijerarhijskom klusterskom analizom (HCA) projicirali smo, kao dopunske varijable, indikatore brige o djeci. Rezultati su pokazali da muškarce koji u partnerskom odnosu češće od žena obavljaju pojedine aktivnosti povezane s brigom o djeci nalazimo samo u klasnim frakcijama hrvatskog društva s visokim i srednjim obujmom ukupnog kapitala (ekonomsko-političkog, kulturnog i socijalnog), dok je u frakcijama siromašnim kapitalom (prekarnoj i agrarnoj) takva podjela poslova rijetko zastupljena. Trend tzv. »novog očinstva«, vidljiv u aktivnostima koje spajaju brigu muškaraca o učenju i zdravlju djece, prisutan je samo u klasnoj frakciji s najvećim obujmom kapitala (ekonomsko-političkoj).

Cljučne riječi: briga o djeci, klasa, podjela kućanskog rada, novo očinstvo, Hrvatska.

* Ovaj rad nastao je u okviru projekta »Promjene rodni odnosa u Hrvatskoj« (NextGenderHR), koji je financirala Europska unija (NextGenerationEU 01/08-73/23-2519-9).

** Inga Tomić-Koludrović, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Centar Split, Bijankinijeva 13, 21000 Split, Hrvatska; Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska / Institute of Social Sciences Ivo Pilar – Centre Split, Bijankinijeva 13, 21000 Split, Croatia; Department of Sociology, University of Zadar, Croatia, inga.tomic-koludrovic@pilar.hr

UVOD

U članku se, na temelju primarnih kvantitativnih podataka prikupljenih 2024. godine, analizira klasnu dimenziju aktivnosti povezanih s brigom o djeci kao dio rodni nejednakosti u podjeli rada u kućanstvu. Iako brojna istraživanja već više od pola stoljeća upućuju na to da žene obavljaju daleko veći dio neplaćenih kućanskih poslova (Altintas i Sullivan, 2016.), a recentna pokazuju da je tako i danas (Cunha i Atalaia, 2019.; Eurostat, 2020.), sudjelovanje muškaraca u njima se sporo, ali postupno ipak povećava (Hook, 2006.;-Bianchi i sur., 2012.; Sayer, 2016.; Sullivan i sur., 2018.; Milkie i sur., 2025.).¹

Međutim, unatoč njihovu nešto većem sudjelovanju u obavljanju rutinskih kućanskih poslova, istraživanja pokazuju da muškarci i dalje znatno manje sudjeluju u području brige o djeci i starijima (Varela i Moridi, 2024.). Ondje gdje se muško sudjelovanje u takvim poslovima javlja, često se tumači promjenom kulturnih obrazaca u shvaćanju očinstva, čiji su nositelji mladi, urbani i visokoobrazovani muškarci (Marsiglio i sur., 2000.; Miller, 2010.). U klasnom smislu, ovakvo je tumačenje u skladu s postavkom da ideali roditeljstva – uz kulturne – zavise i o stratifikacijskim razlikama (Tomanović i Stanojević, 2024.:170).

Štoviše, u kontekstu porasta ekonomske nesigurnosti i globalno rastućih nejednakosti, razlike u načinima brige o djeci počele su se sve više povezivati sa socio-

ekonomskom i rasnoetničkom povlaštenošću obitelji (Lareau, 2003.), odnosno sa spoznajom da roditelji iz viših klasa ulažu znatno veći obujam roditeljskih kapitala u »usklađenu kultivaciju«² svoje djece u odnosu na one iz nižih klasa. Iako i u srednjoj klasi u tom smislu ima varijacija (Plantin, 2007.; Irwin i Elley, 2011.; Perrier, 2013.; Vinopal i Gershenson, 2017.), ono što se očekuje od »dobrih roditelja«, već i u smislu ulaganja u izvannastavne aktivnosti, često ostaje izvan domašaja onih koji su ograničeni svojom ekonomskom situacijom (Bennett i sur., 2012.; Vincent i Maxwell, 2015.).

Za razliku od stanja u socijalističkom razdoblju, u Hrvatskoj je u 21. stoljeću stvoren ipak znatniji korpus empirijskih spoznaja o različitim aspektima rodne podjele rada u kućanstvu, a bilježi se i niz društvenoznanstvenih priloga posvećenih dinamiци roditeljskih aktivnosti u brizi o djeci. Unatoč tomu, još uvijek nedostaju detaljniji uvidi u specifičnosti rodni razlika u brizi o djeci kao dijelu kućanskih poslova, a gotovo u potpunosti izostaju rasprave o klasnim aspektima ove teme.

Uz rodnu, ovim se člankom nastoji istražiti upravo klasnu dimenziju razlika u načinima brige o djeci. Istraživačko pitanje na koje pokušavamo odgovoriti jest: postoje li razlike u uključenosti muškaraca i žena u različite aktivnosti brige o djeci s obzirom na njihov klasni položaj? U nastavku teksta iznosi se najprije kratak pregled prethodnih istraživanja o nejedna-

¹ Literatura o podjeli rada u kućanstvu i brizi o djeci i starijima vrlo je razgranata. U ovom smo se članku stoga prisiljeni ograničiti na navođenje odabranih recentnih i sintetskih prikaza, a starije naslove navodimo ako su izravno povezani s argumentom koji razvijamo.

² Ovdje upotrijebljeni izraz »usklađena kultivacija« pokušaj je prijevoda s engleskog izraza »concerted cultivation«, koji podrazumijeva usklađenost (organiziranih) aktivnosti u svrhu razvoja (djetetove) buduće sposobnosti interakcije s različitim društvenim ustanovama, što uključuje i razvoj jezične sposobnosti te veću izloženost svijetu odraslih i formalnim protokolima. Prema Lareau (2003.) takav odgoj karakterizira pripadnike/ce više i srednje klase u SAD-u, za razliku od roditeljskog stila uobičajenog u radničkoj klasi, koji se može opisati kao »prirodni rast« (»natural growth«), a karakterizira ga puno više nestrukturiranog vremena i prepuštanje djetetu osmišljavanja aktivnosti kojima će se baviti.

kostima u kućanskoj podjeli rada i roditeljskim aktivnostima u brizi o djeci u Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na ona koja se temelje na analizi klase. Slijedi zatim objašnjenje teorijskog okvira, objašnjenja o podacima i metodama korištenima u analizi, prezentacija rezultata, te naposljetku rasprava i zaključak.

PRETHODNA ISTRAŽIVANJA

Podjela rada u kućanstvu u Hrvatskoj se intenzivnije sociološki istražuje od kraja 1990-ih.³ Aktivnosti povezane s brigom o djeci obrađivane su kao dio tih istraživanja, koja su obogatila ne samo empirijske podatke o promjenama rodne podjele kućanskog rada, nego i konceptualne i metodološke spoznaje o međuodnosu rodne struktura i praksi u rutinskim ali i nerutinskim kućanskim poslovima (Derado i sur., 2020.), povezujući ih s kognitivnim i emotivnim upravljanjem kućanstvom (Barada i sur., 2024.), odnosno mentalnim radom u kućanstvu (Klasnić i Degač, 2024.).

Rezultati recentnih istraživanja svjedoče o tome da se rodna asimetrija u obavljanju kućanskih poslova u Hrvatskoj ipak ponešto smanjuje, što uključuje i aktivnosti vođenja djece izvan kuće na igru, u školu ili vrtić (Klasnić, 2017.; Tomić-Koludrović i sur., 2018.). Pokazalo se, također, da se javlja i trend većeg uključivanja očeva u bavljenje djecom, posebice kada su u pitanju mlađi i obrazovaniji muškarci iz tzv. »proaktivno egalitarnih« obitelji (Derado i sur., 2020.: 322), u kojima pregovaranje o preuzimanju pojedinih vrsta kućanskih poslova uključuje i brigu o djeci kao komponentu emocionalnog rada.

Istraživanja u pedagogiji i psihologiji također su pružila spoznaje važne za razumijevanje dinamike roditeljskih aktivnosti povezanih s brigom o djeci. U posljednje

vrijeme, dio tih istraživanja usmjerava se i prema analiziranju uključenosti očeva u odgoj djece, kao i analiziranju utjecaja tog uključivanja na njihov rast i razvoj. Cvrtnjak i Miljević Riđički (2015.) tako konstatiraju da mlađi muškarci više drže do očinstva nego prijašnje generacije, a Brust Nemet i sur. (2021.) ističu da aktivna uključenost očeva pozitivno doprinosi različitim aspektima razvoja djeteta. No, Brust Nemet i Vrdoljak (2022.), na temelju istraživanja učenika/ca osnovnih škola, tvrde da djeca i dalje percipiraju majke kao više uključene u kućanske poslove i odgoj.

U nizu radova, obrazovna razina i socioekonomski status roditelja povezuju se sa sposobnostima, obrazovnim aspiracijama i postignućima njihove djece (Čudina-Obradović i Obradović, 1998.; Burušić i sur., 2010.; Baranović, 2015.; Doolan i sur., 2017.). Međutim, do prvog spominjanja klase u kontekstu brige o djeci došlo je tek nakon revitalizacije klasne analize u Hrvatskoj,⁴ u jednom diplomskom radu na Sveučilištu u Zadru (Trifunović, 2018.). U tom radu analiziraju se razlike u praksama majki iz različitih klasa (tri iz više srednje i tri iz radničke), te zaključuje da su one manje značajne u odnosu na rezultate istraživanja iz angloameričke literature.

O rezultatima istraživanja klasne i rodne dimenzije podjele kućanskih poslova izvješćuje se, nadalje, u konferencijskom priopćenju Jugović i sur. (2021.), temeljenom na podacima prikupljenim nacionalno reprezentativnim anketnim istraživanjem. Rezultati analize odgovora (heteroseksualnih) ispitanika/ca koji žive u partnerskom odnosu u istom kućanstvu (N=503), pokazali su da je u obavljanju kućanskih poslova te brizi za djecu i starije presudno važna rodna stratifikacija. Naime, za razliku od učinka roda, u ana-

³ Pregled radova na temu vidi u Derado i sur. (2020.: 322).

⁴ Pregled radova o klasi u Hrvatskoj objavljenih nakon 2010. godine vidi u Doolan i sur. (2023.).

lizama obavljenim u prvom koraku ovog istraživanja nisu se pokazali značajnima ni učinci klase ni interakcije roda i klase. Na temelju rezultata dodatnih analiza, koje su uključivale i rodne uloge i uvjerenja, autorice nadalje zaključuju da žene obavljaju kućanske poslove već zbog svoje rodne pripadnosti, dok su putovi muškaraca manje jednoznačno određeni rodom, pa tako ovu vrstu poslova više obavljaju muškarci s egalitarnijim stavovima.

Klasa se još spominje i u konferencijskom priopćenju Derado i sur. (2021.), gdje su različite strategije podjele rada u kućanstvu, dobivene analizom ukupno 92 kvalitativna intervjua, projicirane u vizualni prikaz klasne strukture hrvatskog društva, dobiven na temelju primjene modela klasne analize predočenog u Cvetičanin i sur. (2021.). Zaključak ovog rada jest da se različite strategije kućanstava drukčije grupiraju u različitim regijama društvenog prostora, i to tako da »proaktivno egalitarne« strategije nalazimo samo u njegovim (klasno) gornjim regijama, gdje su većinski grupirane i »početno egalitarne« strategije, dok u donjim regijama dominiraju »neupitno tradicionalne« i »pretežno tradicionalne« strategije. Rezultati ovog istraživanja upućivali bi, dakle, na to da postoje klasne razlike među nositeljima/cama različitih strategija.

Konačno, s obzirom na to da je ovaj članak posvećen analizi klasne i rodne dimenzije brige o djeci, valja navesti i zaključak anketnog istraživanja roditelja (N=261) čija djeca pohađaju vrtiće na području grada Rijeke (Ivković i sur., 2014.: 504). Ovo istraživanje proučavalo je prakse investiranja roditelja u dijete. Rezultati su pokazali da anketirani roditelji »ne prepoznaju prakse investiranja u obrazovni kapital kao posebnu dimenziju u njihovoj brizi o djeci«, kao i to da »muškarci prolaze kroz određenu transformaciju u shvaćanju očinstva, ali ne i bračnog partnerstva«. Kad je riječ o klasnim razlikama, iako se

autor/ice njima eksplicite ne bave, ipak konstatiraju »nepostojanje razlika koje bi bile determinirane sociodemografskim varijablama«, što prema njima upućuje na »postojanje jednog dominantnog obrasca roditeljske prakse u obiteljima s oba zaposlena roditelja čija djeca pohađaju vrtić«.

TEORIJSKI OKVIR

Briga o djeci kao dio kućanskog rada

U ranoj povijesti empirijskog proučavanja rodne asimetrije u podjeli kućanskog rada, rutinski kućanski poslovi i briga o djeci često su bili grupirani zajedno u nediferenciranu kategoriju »neplaćenog rada« (Sullivan, 2021.). Međutim, u novijim istraživanjima, briga o djeci sve više se istražuje i kao važna zasebna tema, odnosno razmatra i odvojeno u odnosu na repetitivne, »rutinske kućanske poslove«, poput pranja rublja i glačanja, čišćenja kuće, kuhanja i pranja posuđa.

U akademskom smislu, razlog ove diferencijacije valja tražiti u potrebi osiguravanja preciznijih uvida u internu dinamiku (heteroseksualnih) partnerskih odnosa. Naime, uz bolje razumijevanje značajki pojedinih vrsta neplaćenog ženskog rada u kućanstvu, ovako diferencirana analiza omogućuje i bolje razumijevanje karaktera (povećanog) muškog sudjelovanja u vrsti poslova čija rodna podjela predstavlja »jednu od najkritičnijih odrednica ravnoteže između posla i privatnog života te životnih šansi žena i muškaraca koji su u paru« (Sullivan, 2021.: 342).

Osobito snažan interes za brigu o djeci kao dio kućanske podjele rada javio se nakon sve većeg širenja praksi »intenzivnog roditeljstva« u 2010.-im godinama. Navedeni pojam podrazumijeva »na dijete usredišten pristup koji zahtijeva velike roditeljske vremenske, financijske i emocionalne investicije« (Nomaguchi i Milkie, 2020.: 199), a blisko je povezan i s tren-

dom »roditeljskog paternalizma« (Furedi, 2001.), odnosno uvjerenjem da su roditelji odgovorni ne samo za pružanje podrške i stimulacije u učenju, nego i za upisivanje djece u različite strukturirane aktivnosti koje bi mogle unaprijediti njihove fizičke, kognitivne i društvene vještine (Vincent i Ball, 2007.; Schiffrin i sur., 2015.).

Sve veća rasprostranjenost »intenzivnog roditeljstva« u prvi je plan dovela i novi kulturni ideal »zajedničkog roditeljstva« (engl. *coparenting*) (Cabrerera i sur., 2000.: 133), koji dovodi do promjena u shvaćanjima odgovornosti muškaraca i žena ne samo u obitelji ili partnerskom odnosu općenito, nego i u podjeli kućanskih poslova. Međutim, to što se u novom modelu roditeljstva očevi ne smatraju tek »pomagačima« majkama, ne znači da žene i dalje ne obavljaju najveći dio kućanskih poslova, pogotovo onih koji se odnose na različite rutinske zadatke, dok su muškarci više uključeni u zabavne aktivnosti s djecom (Bianchi i sur., 2012.; Roeters i Gracia, 2016.). Kad je riječ o brizi o djeci, istraživanja pokazuju da se čak i muškarci svjesno uključeni u prakse »novog« ili »brižnog« očinstva, najbrže uključuju u igru, nešto sporije u proces učenja, a najsporije u aktivnosti njege (Tomanović i Stanojević, 2024.: 173).

Unatoč svemu, nema sumnje da su se pojedine značajke općeg pristupa početno povezivanog s pojmom »intenzivnog majčinstva« (Hays, 1996.)⁵ postupno proširile i na muškarce (Faircloth, 2014.), iako naravno postoje rodne razlike u načinima na koje se »intenziviranost« roditeljstva

ostvaruje i doživljava (Faircloth, 2014.; Miller, 2017.).

Kad je riječ o »uključenosti« očeva, valja napomenuti da su je Lamb i sur. (1985.) početno konceptualizirali kroz tri komponente: (1) očinski angažman (definiran kroz izravnu interakciju s djetetom, bilo da je riječ o aktivnostima njege ili pak igre i provođenja slobodnog vremena); (2) pristupačnost (dostupnost) djetetu; te (3) odgovornost, za koju Pleck (2010: 65) napominje da se u jednom svom dijelu odnosi na **proces** (osiguravanje zbrinutosti djeteta), a u drugom na **neizravnu brigu**, odnosno na određeni tip aktivnosti (organiziranje resursa za dijete). Unatoč kasnijim rekonceptualizacijama i usavršavanjima mjernih instrumenata, navedene tri dimenzije očinske uključenosti relevantne su i danas.⁶

Uključivanje očinske brige o djeci u empirijska istraživanja važno je kao indikator promjena partnerskih odnosa u podjeli kućanskog rada i stoga što se – za razliku od »intenzivnog majčinstva« – briga muškog partnera za dijete ne doživljava kao aktivnost za koju postoji »prirodna osnova« (Faircloth, 2014.: 184). Naime, iako su feminističke analize iz 1970-ih uspjele osvijestiti javnost da kućanski rad nije »prirodna« djelatnost žene nego neplaćeni i nevidljivi rad ključan za ekonomiju i reprodukciju radne snage, onaj njegov segment koji se tiče brige o djeci i dalje se često izostavlja iz rasprave, s obrazloženjem da se žene »prirodno« žele brinuti za njih. Drugim riječima, dok se intenzivno shvaćanje i prakticiranje majčinske uloge

⁵ Prema Nomaguchi i Milkie (2020.: 6), značajke »intenzivnog majčinstva« koje je istaknula Hays (1996.) (stalna angažiranost, emocionalna i verbalna rezpozivnost, pružanje dobnoprikladnih poticaja koje treba osmisliti prema jedinstvenim potrebama svakog djeteta) upućuju na rodnu (žensku) obilježnost navedenog pristupa, što je na koncu vidljivo već i iz njegova imena.

⁶ Pleckova (2010.) rekonceptualizacija očinske uključenosti u brigu o djeci uključuje aspekte (npr. »toplina«, »respozivnost«, »stalno praćenje napretka«) koji upućuju na djelomično preklapanje s određenim aspektima i praksama »intenzivnog majčinstva«. U istom članku, autor raspravlja i o mjernim instrumentima povezanim s različitim aspektima očinske uključenosti, međutim za ovaj je članak ključna distinkcija između različitih dimenzija odgovornosti navedena još u Lamb i sur. (1985.).

u emancipacijskom diskursu može vidjeti kao »podrivanje statusa žene«, odnosno postignute ženske emancipiranosti (Badinter, 2010), »uključeno očinstvo« ili povećano muško preuzimanje brige o djeci s istog se motrišta tumači kao znak poželjne demokratske promjene u rodnim odnosima.

Konačno, valja spomenuti i to da su u brigu o djeci – osobito u zemljama s tradicionalnijom rodnom podjelom – više uključeni visoko obrazovani muškarci (Sullivan i sur., 2014.). S obzirom na to da – bourdieuovski gledano – obrazovni kapital (kao dio kulturnog kapitala) igra značajnu ulogu u ukupnoj količini kapitala kojom raspolažu agenti u društvenom polju, lako je pretpostaviti da je povećana očinska briga o djeci povezana i s (višim) klasnim položajem onih koji je provode.

Klasa u postsocijalističkim društvima

No, u postsocijalističkom kontekstu, nije nipošto jednostavno utvrditi klasni položaj osoba (žena i muškaraca) koje brinu o djeci. Naime, bez obzira na to što postsocijalistička društva zadržavaju pojedine mehanizme generiranja nejednakosti iz društvenog konteksta koji im je prethodio, analitička rješenja iz socijalističkog razdoblja ne pomažu u ovoj zadaći,⁷ kao ni jednostavan prijenos instrumenata razvijenih za tumačenje klasnih odnosa u društvima razvijenog kapitalizma.

Tomu je tako stoga što su postsocijalistička društva klasno »hibridna« (Cvetičanin i sur., 2021.; Petrić i sur., 2022.), utoliko što se mehanizmi generiranja nejednakosti u njima temelje i na eksploatacijskim tržišnim mehanizmima i na druš-

tvenom isključivanju. Stoga je za analizu klase u njima potreban višedimenzionalni model analize društvenih nejednakosti, koji uz indikatore ekonomskog i kulturnog, uključuje i indikatore političkog i socijalnog kapitala.

Kao što je objašnjeno u dvama navedenim člancima, primjena analize višestrukih podudarnosti (MCA), na temelju rekonceptualiziranih indikatora kapitala, omogućuje postsocijalističkim društvima adekvatnu operacionalizaciju društvenog prostora, u kojoj se jasno razlikuju regije pod dominacijom pojedinih oblika kapitala (kao izvora društvene moći). Agenti približno slične razine ukupne količine kapitala kojim raspolažu, npr. oni koji su 2015. godine u hrvatskom društvu spadali u »klasu srednje razine kapitala«, mogli su tako spadati u »kulturnu« ili »socijalnu« frakciju te klase, u zavisnosti od toga koji je kapital dominirao u području društvenog prostora u kojem su se nalazili (Petrić i sur., 2022.). U ove klasne frakcije,⁸ svrstavali su se, dakle, zavisno od toga je li im glavni resurs bio kulturni kapital (odnosno obrazovanost i stručno znanje), ili pak socijalni kapital (odnosno veze na temelju kojih se može osigurati društveni probitak). U »klasi siromašnoj kapitalom«, 2015. su se, pak, razlikovale »agrarna«, »rurbana« i »manualno-uslužna« frakcija (Petrić i sur., 2022.), kojima su glavni resursi bili obradiva zemlja i manualno-uslužne vještine (ili, pak, njihova kombinacija, u slučaju rurbane frakcije).

Ovakav prikaz »objektivnih« ili »teorijskih« klasa (Bourdieu, 1985., 1987.) u društvenom prostoru, korišten je u Derado i sur.

⁷ Pregled pristupa proučavanju klase u socijalističkom razdoblju vidi u Tomić-Koludrović i Petrić (2014).

⁸ U modelu izloženom u Petrić i sur. (2022.), izraz »klasna frakcija« koristi se u smislu u kojem ga je koristio Bourdieu (1979.), odnosno kao oznaku za varijacije unutar pojedine društvene klase, u zavisnosti od kapitala (ekonomskog ili kulturnog) koji u njima prevladava (Brisson i Bianchi, 2017.). No, kao što je vidljivo već i iz kratkog prikaza u ovom članku, kompozicija kapitala u spomenutom modelu, uz ekonomski i kulturni, uključuje i socijalni i politički kapital

(2021.) i pokazao se učinkovitim u svrhu identificiranja klasnih razlika u primjeni različitih strategija podjele rada u kućanstvu.

PODACI I METODE

Prikupljanje podataka provedeno je s ispitanicima regrutiranim u *Ipsos KnowledgePanelu* od 8. svibnja do 15. srpnja 2024., pri čemu ih je 1 362 (44%) ispunilo upitnik do kraja. Stratifikacijom uzorka prema spolu, dobi i obrazovanju, za konačnu bazu podataka odabrano je 1 002 ispitanika/ca. Unatoč nasumičnom odabiru, nakon provedene ankete uočeno je da su dvije ciljane podskupine (niskoobrazovani i poljoprivrednici) nedovoljno zastupljene. Da bi se osigurao dovoljan broj sudionika za obradu u tim podskupinama, dodatno su anketirane još 52 osobe, što daje ukupan broj od 1 054 ispitanika/ca u dobi od 18 do 80 godina. Žene su u uzorku zastupljenije (55,3%) od muškaraca (44,7%). Za potrebe analize aktivnosti povezanih s brigom o djeci, pitali smo sudionike/ce koji su imali barem jedno dijete mlađe od 12 godina: »Tko najčešće obavlja svaki od navedenih poslova? (Ako mislite da radite podjednako, promislite tko ipak radi malo više)«, s ponuđenim odgovorima: ja, partner/ica, netko drugi iz obitelji, plaćena osoba, ne odnosi se na mene, radije ne bih odgovorio/la. Odgovori »ja« i »partner/ica« pretrađeni su u binarnu varijablu »muškarac najčešće« / »žena najčešće«, prema spolu odgovaratelja/ice. Odgovori »netko drugi iz obitelji«, »plaćena osoba«, »ne odnosi se na mene«, »radije ne bih odgovorio/la« izuzeti su iz analizirane baze za pojedinu aktivnost jer se na taj način minimizira dvoznačnost odgovora »zajedno«.

Bilo je ponuđeno sljedećih osam aktivnosti: vođenje djece liječniku, njega djece kada su bolesna, vođenje djece u vrtić ili školu, učenje s djecom i pomaganje djeci u školskim zadaćama, igranje s djecom u kući, odlazak na roditeljski sastanak, vođenje djece na igru vani i vođenje djece na izvanškolske aktivnosti. Za potrebe ovih analiza, od prikupljenih odgovora konstruirane su varijable koje uključuju samo odgovore »ja« i »partner/ica«, pri čemu su odgovori kategorizirani prema spolu. Konkretno, odgovori muškaraca koji su označili »ja« zbrojeni su s odgovorima žena koje su označile »partner«, dok su odgovori muškaraca koji su označili »partnerica« zbrojeni s odgovorima žena koje su označile »ja«.9 Ovakav pristup omogućio je analizu rodničkih razlika u obavljanju aktivnosti povezanih s brigom o djeci. Od ukupnog uzorka (N=1 054), 154 sudionika/ca ima dijete mlađe od 12 godina, od čega je 46,1% muškaraca i 53,9% žena, prosječne dobi 46,6 godina (s. d. 14,028).

Za analizu društvenog prostora preuzeli smo model klasne analize iz Cvetičanin i sur. (2021.) i Petrić i sur. (2022.). U prvom koraku, konstruirali smo društveni prostor u Hrvatskoj 2024. godine, korištenjem analize višestrukih podudarnosti (MCA) na temelju indikatora ekonomskog, političkog, socijalnog i kulturnog kapitala definiranih u preuzetom modelu.10 U drugom koraku analize, čiji je cilj bio identificirati agregate ispitanika/ca koji imaju sličan ukupan obujam i kompoziciju kapitala, koristili smo hijerarhijsku aglomerativnu klustersku analizu (HCA) zasnovanu na Wardovoj metodi. Kao varijable smo koristili prvih pet faktorskih koordinata

⁹ Analize se odnose na heteroseksualne partnerske odnose, budući da u uzorku nije bilo istospolnih parova s djecom.

¹⁰ Za detaljniji prikaz indikatora ekonomskog, političkog, socijalnog i kulturnog kapitala vidi Petrić i sur. (2022.: 47). Uz ondje navedene indikatore, koristili smo i sintetski indikator »digitalni kapital«, koji uzima u obzir sposobnost upotrebe digitalnih tehnologija, te raznovrsnost i frekventnost njihove upotrebe (Cvetičanin i sur., 2025.).

ekstrahiranih iz MCA, a analiza je pokazala da rješenje s pet klastera indicira optimalnu kombinaciju homogenosti unutar klastera i heterogenosti između klastera. Potom smo, u trećem koraku analize, kao dopunske varijable, na mapu klasnih klastera projicirali indikatore rodne podjele »najčešćeg obavljanja« aktivnosti brige o djeci iz našeg upitnika.¹¹ Da bi se dobiveni opći nalaz specificirao, provedena je deskriptivna analiza rodne podjele »najčešćeg obavljanja« pojedinih aktivnosti brige o djeci prema klasnim frakcijama, u kojoj je – gdje je bilo moguće – primijenjena inferencijalna statistika, hi-kvadrat test. Analize su provedene u programima *Coheris Analytics SPAD 9.2.22*. (MCA) i *IBM SPSS Statistics 25.0* (deskriptivne i inferencijalne analize).

REZULTATI

Oslanjajući se na metodologiju opisanu u prethodnom potpoglavlju, u prvom smo koraku analize, upotrebom MCA, konstruirali mapu društvenog prostora u Hrvatskoj 2024. godine, prikazanu na Slici 1. Iz te je slike vidljivo da su na vrhu mape grupirani indikatori najviše razine svih kapitala, posebno onih najmoćnijih (ekonomskog i političkog).¹² Tu nalazimo najvišu razinu prihoda po članu kućanstva (Prihod 1.250 € +), rukovodeći položaj (Rukovoditelj +), velike posjede (Posjedi 500.000

€ +) i najvišu razinu obrazovanja (Mr/Dr). Neformalne mreže u javnim ustanovama ovdje su također prilično velike (Neformalne veze 4–8). Hijerarhijska klastera analiza, provedena u drugom koraku, grupirala je u ovom dijelu društvenog prostora ispitanike/ce koje smo nazvali **ekonomsko-političkom frakcijom** (Slika 2). Tako smo je nazvali zbog koncentracije najviše razine svih kapitala, a posebno indikatora ekonomskog i političkog kapitala.

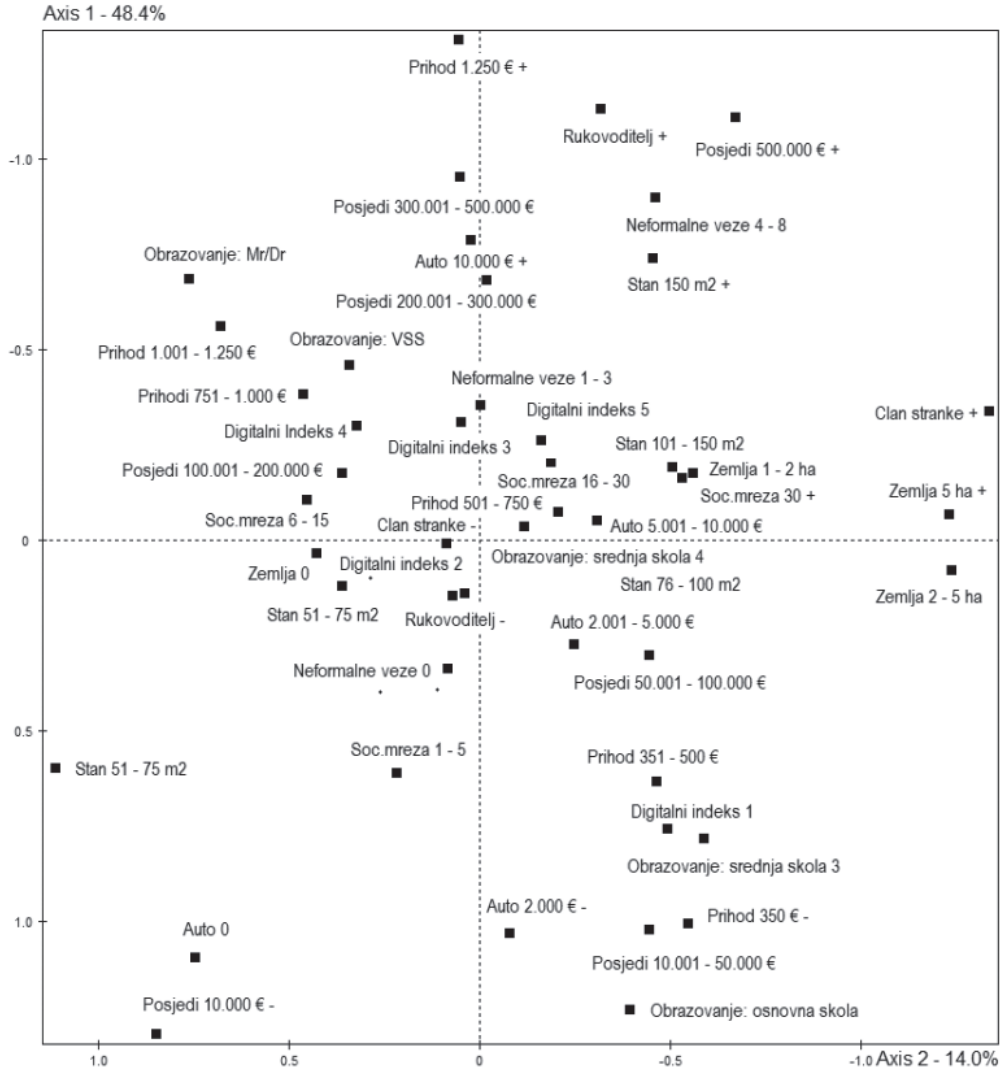
Na Slici 1 vidljivo je i da se na lijevoj strani nalaze indikatori druge i treće najviše razine prihoda po članu kućanstva (Prihod 1.001–1.250 € i Prihod 751–1.000 €). Razina obrazovanja je visoka (VSS), a posjeda nešto niža (Posjedi 100.001–150.000 €). S obzirom na to da je obrazovanje (odnosno kulturni kapital) njihov temeljni resurs, ispitanike/ice koje je HCA grupirala u tom dijelu mape (Slika 2), nazvali smo **kulturnom frakcijom**.

U sredini društvenog prostora, na desnoj strani mape, nalaze se indikatori članstva u političkim strankama (Član stranke +), najvećih socijalnih mreža (Soc.mreža 30 +), druge najveće veličine stana/kuće (Stan_101–150 m²) i visokog posjeda zemlje (Zemlja 5 ha +). Ispitanike/ice grupirane u tom dijelu društvenog prostora, koji se oslanjaju primarno na socijalni kapital (Slika 2), nazvali smo **socijalnom frakcijom**.

¹¹ Cjelovito objašnjenje i teorijski kontekst postupaka upotrijebljenih pri konstrukciji oblaka modaliteta, klastera analizi u oblaku individua, te odnosu aktivnih i pasivnih varijabli vidi u Petrić i sur. (2022.). Valja napomenuti da, zbog ograničenosti prostora, ovdje nisu mogle biti prikazane analize simboličkih i društvenih granica među klasama, nego izvješćujemo o analizi na razini »teorijskih« ili »objektivnih« klasa, odnosno njihovih frakcija (koje predstavljaju dobiveni klasteri). Ovdje možemo tek sažeto konstatirati da su rezultati analize simboličkih i društvenih granica pokazali da klasteri 4/5 i 5/5 čine društvenu »klasu siromašnu kapitalom«, klasteri 1/5 i 2/5 »klasu srednje razine kapitala«, dok se klaster 3/5 izdvojio u posebnu društvenu klasu.

¹² Potrebno je napomenuti da klasa s najvećim obujmom kapitala nije zastupljena u uzorku. Naime, pripadnika/ca te klase vrlo je malo i obično odbijaju sudjelovati u anketnim ispitivanjima (Petrić i sur., 2022.: 54).

Slika 1.
Društveni prostor u Hrvatskoj 2024. godine (oblak modaliteta)

Donji lijevi dio mape društvenog prostora (Slika 1) obilježavaju iznimno niske razine indikatora, ili čak njihova odsutnost. Razina posjeda je najniža (Posjedi 10.000 € -), stanovi su najmanji. Ispitanici/ce u tom dijelu društvenog prostora nemaju obradive zemlje niti neformalnih mreža u javnim ustanovama, nisu članovi strana-

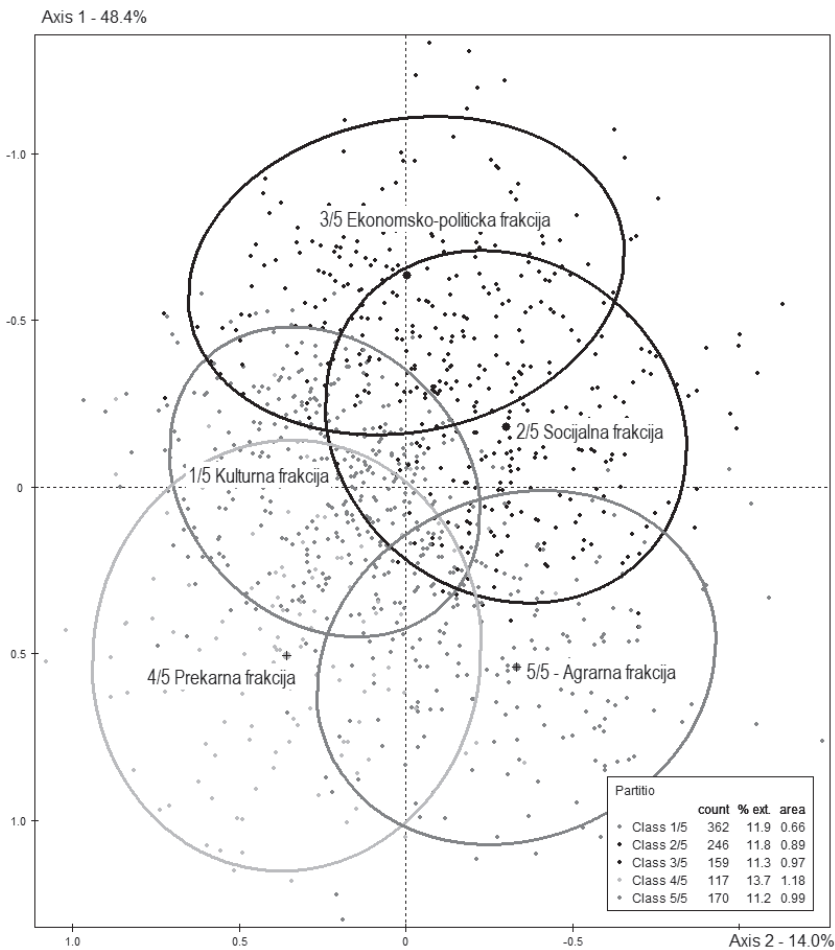
ka, a socijalne mreže su im vrlo male (Posjedi 10.000 € -, Stan_50 m2, Soc. mreža 1-5, Zemlja 0, Neformalne veze 0). Zbog njihovih oskudnih resursa, nazvali smo ih **prekarnom frakcijom** (Slika 2).

U donjem desnom dijelu mape nalaze se pokazatelji nešto više razine resursa, primjerice obradivo zemljište srednje veli-

čine (Zemlja 2–5 ha). U tom se dijelu mape bilježe i niski prihodi kućanstva po članu (Prihod 351–500 €), umjerena razina imovine (10.001–25.000 €), niski kulturni kapital, izražen kroz nižu razinu obrazovanja (Osnovna škola). Zbog obradivog zemljišta, koje im je ključni resurs, ispitanike/ice grupirane u tom dijelu mape nazvali smo **agrarnom frakcijom** (Slika 2).

Kako bismo odgovorili na istraživačko pitanje, u trećem koraku analize, na mapu klasnih klastera projicirali smo, kao dopunske varijable, indikatore rodne podjele »najčešćeg obavljanja« aktivnosti brige o djeci iz našeg upitnika.¹³ Kao što je vidljivo na Slici 3, indikatore aktivnosti koji pokazuju da u partnerskom odnosu pojedine aktivnosti brige o djeci češće obavlja muš-

Slika 2.
Klasni klasteri u društvenom prostoru u Hrvatskoj 2024.

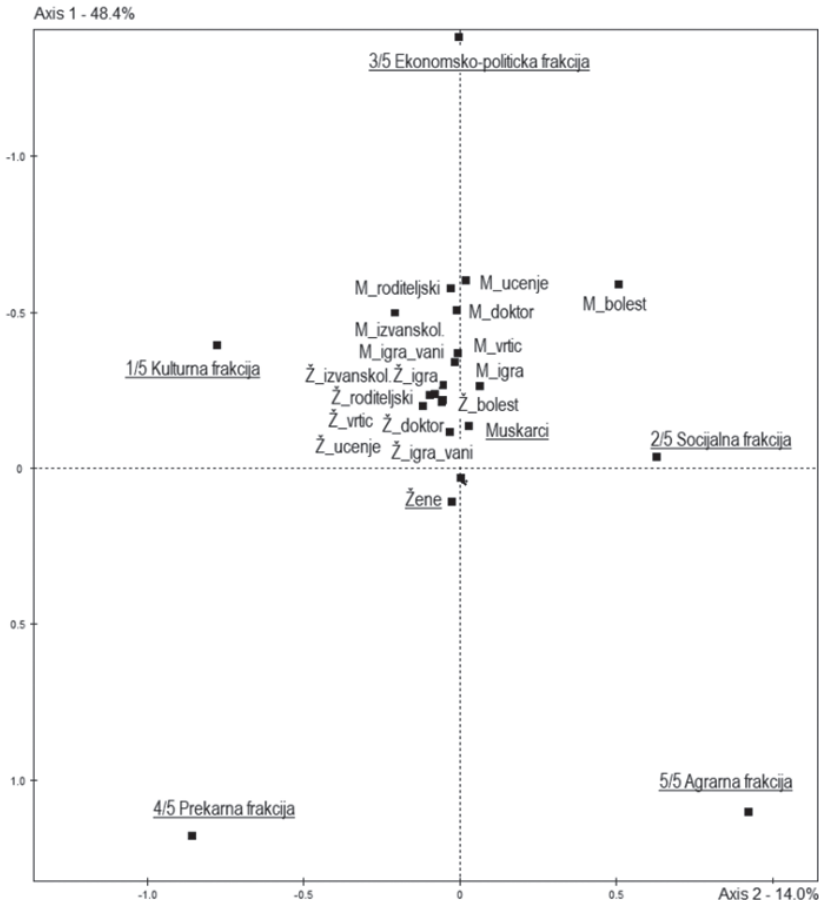
¹³ Žene su u uzorku (N=1 054) zastupljenije (55,3%, odnosno 583) od muškaraca (44,7%, odnosno 471). Jedino u ekonomsko-političkoj frakciji ima više muškaraca (60,4%, odnosno 96) nego žena (39,6%, odnosno 63). Međutim, te razlike nisu statistički značajne, pa nemaju utjecaja na analize vezane za brigu o djeci.

karac nego žena, nalazimo samo u klasnim frakcijama u gornjem dijelu društvenog prostora, odnosno u ekonomsko-političkoj, kulturnoj i socijalnoj frakciji. Na dnu mape društvenog prostora ne bilježi se takva rodna podjela aktivnosti povezanih s brigom o djeci unutar partnerskog odnosa, ni kod ispitanika/ica grupiranih u prekarnoj frakciji (na lijevoj strani), niti kod onih grupiranih u agrarnoj frakciji (na desnoj strani mape). Ovi rezultati indiciraju da postoje klasne razlike u tome tko najčešće obavlja pojedine aktivnosti brige o djeci.

Međutim, da bi se ovaj opći nalaz specificirao, bilo je nužno provesti daljnje analize. Kad se uzmu u obzir svi muškarci i žene u poduzorku onih koji imaju djecu mlađu od 12 godina, pokazuje se da o djeci u svim aspektima koje smo istraživali više »najčešće brinu« žene (80%) nego muškarci (20%). Ta disproporcija je najviše zastupljena u slučaju brige o bolesnoj djeci (koju »najčešće obavlja« 94% žena naspram 6% muškaraca). Nešto se ravnomjernija raspodjela javlja u odgovorima o tome tko najčešće vodi djecu u vrtić i

Slika 3.

Projekcija indikatora rodne podjele »najčešćeg obavljanja« pojedinih aktivnosti povezanih s brigom o djeci unutar partnerskog odnosa na mapu klasnih frakcija (M=muškarci, Ž=žene)

Tablica 1.

Rodna podjela »najčešćeg obavljanja« aktivnosti vođenja djece k liječniku, njege djece kad su bolesna, učenja s djecom te odlaska na roditeljske sastanke, prema klasnim frakcijama (N=154)

	Vođenje djece liječniku			Njega djece kada su bolesna			Učenje s djecom			Odlazak na roditeljski sastanak		
	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total
N	9	33	42	4	38	42	4	31	35	8	32	40
Klasa 1/5 Kulturna frakcija	21,4%	78,6%	100,0%	9,5%	90,5%	100,0%	11,4%	88,6%	100,0%	20,0%	80,0%	100,0%
% unutar brige	36,0%	26,2%	27,8%	44,4%	27,0%	28,0%	16,7%	27,4%	25,5%	30,8%	26,9%	27,6%
N	6	38	44	2	41	43	6	36	42	6	37	43
Klasa 2/5 Socijalna frakcija	13,6%	86,4%	100,0%	4,7%	95,3%	100,0%	14,3%	85,7%	100,0%	14,0%	86,0%	100,0%
% unutar brige	24,0%	30,2%	29,1%	22,2%	29,1%	28,7%	25,0%	31,9%	30,7%	23,1%	31,1%	29,7%
N	7	23	30	3	27	30	9	19	28	8	22	30
Klasa 3/5 Ekonomsko- politička frakcija	23,3%	76,7%	100,0%	10,0%	90,0%	100,0%	32,1%	67,9%	100,0%	26,7%	73,3%	100,0%
% unutar brige	28,0%	18,3%	19,9%	33,3%	19,1%	20,0%	37,5%	16,8%	20,4%	30,8%	18,5%	20,7%
N	1	19	20	0	20	20	3	14	17	3	14	17
Klasa 4/5 Prekarna frakcija	5,0%	95,0%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	17,6%	82,4%	100,0%	17,6%	82,4%	100,0%
% unutar brige	4,0%	15,1%	13,2%	0,0%	14,2%	13,3%	12,5%	12,4%	12,4%	11,5%	11,8%	11,7%
N	2	13	15	0	15	15	2	13	15	1	14	15
Klasa 5/5 Agrarna frakcija	13,3%	86,7%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	13,3%	86,7%	100,0%	6,7%	93,3%	100,0%
% unutar brige	8,0%	10,3%	9,9%	0,0%	10,6%	10,0%	8,3%	11,5%	10,9%	3,8%	11,8%	10,3%
N	25	126	151	9	141	150	24	113	137	26	119	145
% u svim klasama	16,6%	83,4%	100,0%	6,0%	94,0%	100,0%	17,5%	82,5%	100,0%	17,9%	82,1%	100,0%
% unutar brige	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

školu (57,2% žena naspram 42,8% muškaraca), na igru vani (56,9% žena naspram 43,1% muškaraca) i na izvanškolske aktivnosti (57,7% žena naspram 42,3% muškaraca) (Tablica 1).

Kad se analiza obavlja na razini klasnih frakcija, pokazuje se da o bolesnoj djeci u partnerskom odnosu u ekonomsko-političkoj frakciji u 10,0% slučajeva »najčešće brine« muškarac. U kulturnoj frakciji taj je postotak 9,5%, dok u prekarnoj i agrarnoj frakciji nema nijednog slučaja u kojem muškarac najčešće sudjeluje u toj aktivnosti (0,0%).

Slično je i s vođenjem djece liječniku, što u partnerskom odnosu »najčešće obavlja« 83,4% žena u odnosu na 16,6% muškaraca u analiziranom poduzorku. Najnižu uključenost muškaraca u toj aktivnosti nalazimo u prekarnoj frakciji (gdje to »najčešće obavlja« tek 5% muškaraca), a najveću (23,3%) ponovo u ekonomsko-političkoj frakciji.

Kad je riječ o pomaganju djeci u učenju i školskim zadacima, rezultati analize pokazuju da to u partnerskom odnosu »najčešće obavlja« 82,5% žena naspram 17,5% muškaraca u analiziranom poduzorku. Najviše muškaraca koji to obavljaju češće od žene s kojom su u partnerskom odnosu nalazimo, ponovo, u ekonomsko-političkoj frakciji (32,1%), a najmanje u kulturnoj frakciji (11,4%). U ostalim klasnim frakcijama, muškarci »najčešće obavljaju« ovu aktivnost između 13,3% i 17,6% slučajeva.

Na roditeljske sastanke najčešće odlazi 82,1% žena u analiziranom poduzorku. Udio muškaraca koji najčešće sudjeluju u toj aktivnosti ponovo je najveći u ekonomsko-političkoj frakciji (26,7%), a najmanji u agrarnoj frakciji (6,7%). U ostalim klasnim frakcijama, kreće se između 14,0% i 20,0% muškaraca.

Muškarci su u najvećem postotku uključeni u aktivnosti povezane s brigom

o djeci kad je riječ o igranju s djecom izvan kuće, vođenju djece u vrtić/školu i na izvanškolske aktivnosti (Tablica 2).

Rezultati pokazuju da aktivnost vođenja djece na igru vani u partnerskim odnosima u analiziranom poduzorku »najčešće obavlja« 56,9% žena i 43,1% muškaraca. Najveći udio muškaraca koji »najčešće obavljaju« ovu aktivnost u partnerskom odnosu nalazimo u kulturnoj frakciji (52,6%), a najmanji u prekarnoj frakciji (25,0%). U ostalim klasnim frakcijama, udjeli muškaraca koji »najčešće obavljaju« ovu aktivnost kreću se između 42,5% i 44,0%.

Aktivnosti povezane s vođenjem djece u vrtić/školu i na izvanškolske aktivnosti muškarci u partnerskom odnosu »najčešće obavljaju« u sličnim postocima kao i aktivnosti vođenja djece na igru vani. Rezultati pokazuju da 57,2% žena naspram 42,8% muškaraca u analiziranom poduzorku najčešće vodi djecu u vrtić ili školu. Najveći udio muškaraca u ovoj aktivnosti prisutan je u kulturnoj frakciji (51,3%), dok je najniži u prekarnoj frakciji (27,8%). U ostalim klasnim frakcijama, muškarci »najčešće obavljaju« ovu aktivnost u rasponu od 35,7% do 45% slučajeva.

Aktivnost vođenja djece na izvanškolske aktivnosti »najčešće obavlja« 57,7% žena i 42,3% muškaraca u analiziranom poduzorku. Najveći udio muškaraca koji »najčešće obavljaju« ovu aktivnost u partnerskom odnosu nalazimo u socijalnoj (48,8%) i kulturnoj frakciji (47,4%), a najmanji u prekarnoj frakciji (20,0%). U ekonomsko-političkoj frakciji, taj udio je 41,4%, a u agrarnoj 35,7%.

Kad se aktivnosti povezane s brigom o zdravlju (»vođenje djece liječniku« i »njega djece kad su bolesna«) spoje u jednu varijablu, pokazuje se da čak 95,3% žena naspram tek 4,7% muškaraca u analiziranom poduzorku »najčešće obavljaju« te aktivnosti (Slika 4). U prekarnoj i agrarnoj frakciji, to

Tablica 2.

Rodna podjela «najčešćeg obavljana» aktivnosti vođenja djece u vrtić ili školu, vođenja djece na igru vani, vođenja djece na izvanškolske aktivnosti te igranja s djecom u kući, prema klasnim frakcijama (N=154)

	Vođenje djece u vrtić ili školu			Vođenje djece na igru vani			Vođenje djece na izvanšk. aktivnosti			Igranje s djecom u kući		
	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total	Muškarci	Žene	Total
Klasa 1/5	20	19	39	20	18	38	18	20	38	16	23	39
Kulturna frakcija	51,3%	48,7%	100,0%	52,6%	47,4%	100,0%	47,4%	52,6%	100,0%	41,0%	59,0%	100,0%
% unutar brige	33,9%	24,1%	28,3%	33,9%	23,1%	27,7%	31,0%	25,3%	27,7%	34,0%	23,7%	27,1%
Klasa 2/5	18	22	40	17	23	40	20	21	41	13	27	40
Socijalna frakcija	45,0%	55,0%	100,0%	42,5%	57,5%	100,0%	48,8%	51,2%	100,0%	32,5%	67,5%	100,0%
% unutar brige	30,5%	27,8%	29,0%	28,8%	29,5%	29,2%	34,5%	26,6%	29,9%	27,7%	27,8%	27,8%
Klasa 3/5	11	16	27	11	14	25	12	17	29	8	22	30
Ekonomsko-politička frakcija	40,7%	59,3%	100,0%	44,0%	56,0%	100,0%	41,4%	58,6%	100,0%	26,7%	73,3%	100,0%
% unutar brige	18,6%	20,3%	19,6%	18,6%	17,9%	18,2%	20,7%	21,5%	21,2%	17,0%	22,7%	20,8%
Klasa 4/5	5	13	18	5	15	20	3	12	15	6	14	20
Prekarna frakcija	27,8%	72,2%	100,0%	25,0%	75,0%	100,0%	20,0%	80,0%	100,0%	30,0%	70,0%	100,0%
% unutar brige	8,5%	16,5%	13,0%	8,5%	19,2%	14,6%	5,2%	15,2%	10,9%	12,8%	14,4%	13,9%
Klasa 5/5	5	9	14	6	8	14	5	9	14	4	11	15
Agrarna frakcija	35,7%	64,3%	100,0%	42,9%	57,1%	100,0%	35,7%	64,3%	100,0%	26,7%	73,3%	100,0%
% unutar brige	8,5%	11,4%	10,1%	10,2%	10,3%	10,2%	8,6%	11,4%	10,2%	8,5%	11,3%	10,4%
Total	59	79	138	59	78	137	58	79	137	47	97	144
% u svim klasama	20%	57,2%	100,0%	43,1%	56,9%	100,0%	42,3%	57,7%	100,0%	32,6%	67,4%	100,0%
% unutar brige	51,3%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

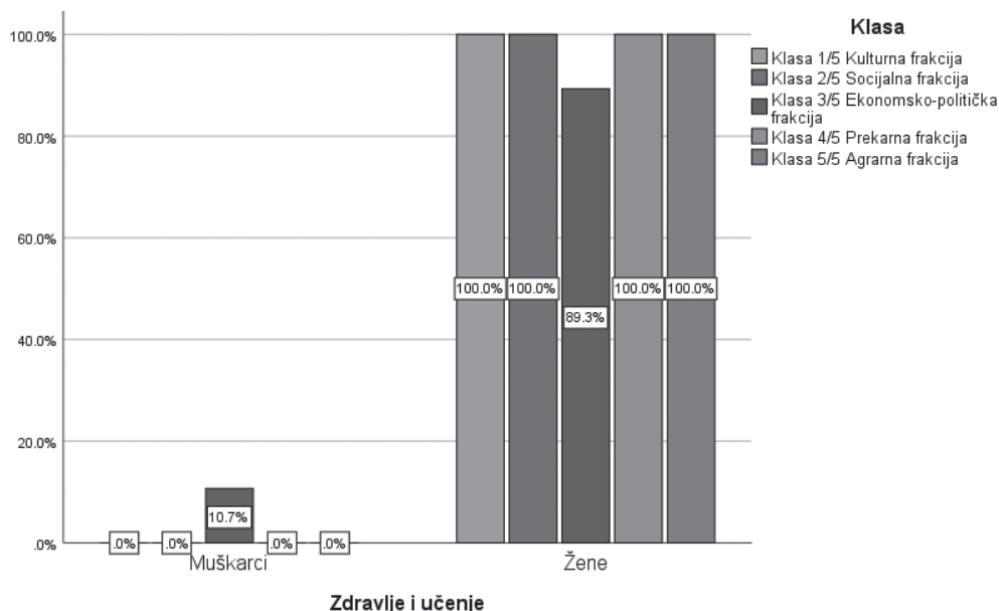
češće od žena ne čini doslovno nijedan muškarac. U ostalim klasnim frakcijama, postotak muškaraca koji »najčešće obavljaju« aktivnosti spojene u analiziranu varijablu (»briga o zdravlju«), kreće se između 4,7% i 10%. Najviše takvih muškaraca nalazimo u ekonomsko-političkoj frakciji (10%).

Kad se, pak, varijable koje predstavljaju brigu o školskim aktivnostima djeteta (»učenje s djecom i pomaganje djeci u školskim zadaćama« i »odlazak na roditeljski sastanak«) spoje s aktivnostima brige o zdravlju (»vođenje djece liječniku« i »njega djece kad su bolesna«) u jednu varijablu (»briga o školi i zdravlju«), pokazuje se da nju »najčešće obavlja« čak 97,8% žena naspram tek 2,2% muškaraca u analiziranom podzorku. Za razliku od

svih prethodnih analiza, u ovom se slučaju pokazuje statistički značajna povezanost između klasne pripadnosti i najčešćeg preuzimanja aktivnosti uključenih u ovu varijablu¹³ ($\chi^2(4) = 11,725, p = 0,020$), uz veličinu učinka prema Cramér's V = 0,295 koja upućuje na umjerenu povezanost između varijabli. U ostalim provedenim analizama povezanosti između klasne pripadnosti i varijabli brige o djeci razlike nisu bile statistički značajne ($p > 0,05$). Pritom jedino 10,7% muškaraca u ekonomsko-političkoj frakciji »najčešće obavlja« sve aktivnosti spojene u varijablu »briga o školi i zdravlju«, dok u ostalim klasnim frakcijama (kulturna, socijalna, prekarna i agrarna), brigu za taj set aktivnosti gotovo u potpunosti najčešće preuzimaju žene.¹⁴

Slika 4.

Rodna podjela »najčešćeg obavljanja« aktivnosti brige o zdravlju djece i učenja, prema klasnim frakcijama (N=154)

¹³ Ova varijabla obuhvaća, dakle, učenje s djecom i pomaganje djeci u školskim zadaćama, odlazak na roditeljski sastanak, vođenje djece liječniku i njegu djece kada su bolesna.

¹⁴ Međutim, s obzirom na to da 50% ćelija ima očekivane vrijednosti manje od 5, valjanost hi-kvadrat testa je upitna, kao i iznos p vrijednosti. Stoga rezultate treba tumačiti s oprezom.

Kao što je već rečeno, u podjeli kućanskog rada povezanog s aktivnostima brige o djeci, muškarci u partnerskom odnosu u nešto većim postocima »najčešće obavljaju« aktivnosti vođenja djece u vrtić ili školu, vođenja djece na igru vani i vođenja djece na izvanškolske aktivnosti. Međutim, spoje li se te aktivnosti u jednu varijablu (»vođenje na aktivnosti izvan kuće«), pokazuje se da ih ipak najčešće obavljaju žene (61,8% žena naspram 38,2% muškaraca). Razmotre li se rezultati s obzirom na klasnu pripadnost, pokazuje se da najveće razlike u ovom pogledu nalazimo u prekarnoj i agrarnoj frakciji (gdje sve aktivnosti spojene u varijablu »najčešće obavlja« 73,3% žena u prekarnoj i 69,2% žena u agrarnoj frakciji). Najmanja razlika između muškaraca i žena zabilježena je u kulturnoj frakciji, gdje muškarci nešto ravnopravnije »najčešće obavljaju« sveukupno »vođenje na aktivnosti izvan kuće« (44,1% muškaraca naspram 55,9% žena).

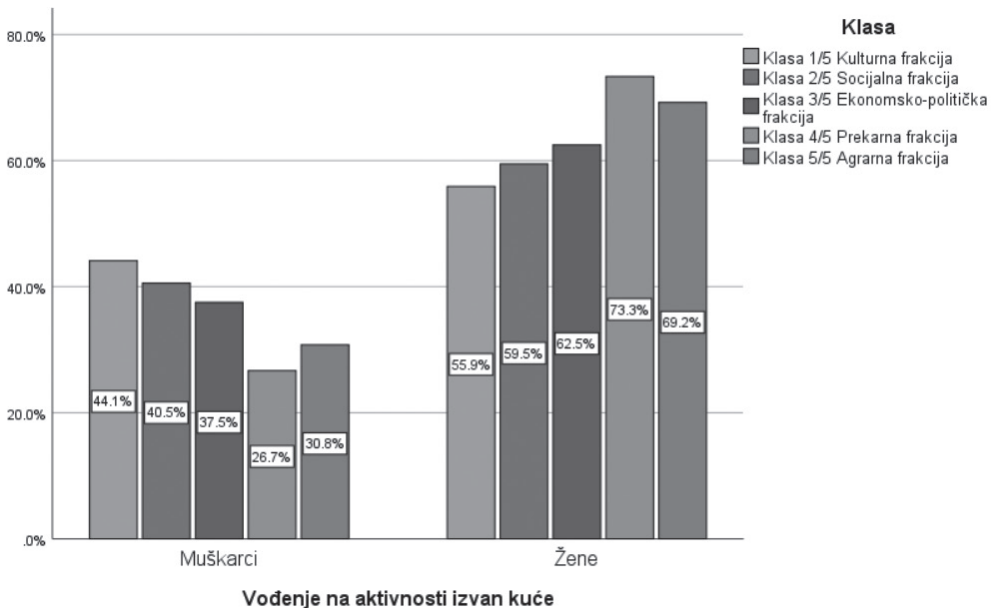
U rodnoj podjeli aktivnosti u partnerskom odnosu, »igra s djecom u kući« nalazi se između aktivnosti povezanih s »brigom o školi i zdravlju« i »vođenja na aktivnosti izvan kuće«. Rezultati pokazuju da igranje s djecom u kući »najčešće obavlja« 67,4% žena naspram 32,6% muškaraca u analiziranom poduzorku (Tablica2). Najviše muškaraca koji u partnerskom odnosu najčešće obavljaju tu aktivnost nalazimo u kulturnoj frakciji (41,0%). Najmanje ih ima u ekonomsko-političkoj i agrarnoj frakciji (po 26,7%), dok im udjeli u prekarnoj i socijalnoj frakciji iznose 30,0% odnosno 32,5%.

RASPRAVA

Na temelju analiziranih rezultata, može se zaključiti da u Hrvatskoj u heteroseksualnim partnerskim odnosima, u svim klasnim frakcijama, različite aktivnosti povezane s brigom o djeci »najčešće obavljaju«

Slika 5.

Rodna podjela »najčešćeg obavljanja« vođenja djece na aktivnosti izvan kuće, prema klasnim frakcijama (N=154)

žene. Muškarci u nešto većim postocima »najčešće obavljaju« aktivnosti vođenja djece na igru vani, vođenja djece u vrtić ili školu te vođenja djece na izvanškolske aktivnosti. Ovo vrijedi za sve klasne frakcije, iako u ove tri aktivnosti, kao i u igri s djecom u kući, po udjelu prednjači kulturna frakcija.

Međutim, kad je riječ o kompozitnoj varijabli »briga o školi i zdravlju« pokazuje se da, u svim klasnim frakcijama, aktivnosti povezane s ovom varijablom statistički značajno »najčešće obavljaju« žene (u čak 97,8% slučajeva). Kao što je ranije navedeno, jedino muškarci iz ekonomsko-političke frakcije (i to tek u 10,7% slučajeva unutar svoje frakcije) »najčešće obavljaju« ove aktivnosti.

Veća zastupljenost muškaraca u aktivnostima koje se odvijaju izvan kuće, zabilježena u nizu istraživanja brige o djeci u okviru raspodjele kućanskih poslova, na općenitijem se razini može objasniti rodnom obilježenošću poslova koji se odvijaju »vani« i »unutra«. Naime, kao što je poznato, prema teoriji patrijarhata (Walby, 1990.) i rodni uloga koje on podrazumijeva, žene se sustavno smještaju u područje privatnosti i kućanskog rada (Bock i Duden, 1977.). S obzirom na to da je tijekom vremena došlo do djelomične prilagodbe ovakvog odnosa, pogotovo u situacijama »dvostruke opterećenosti« žena, muškarci su počeli obavljati i pojedine poslove povezane s brigom o djeci, no pritom biraju one aktivnosti u kojima zadržavaju visok stupanj autonomije, a ne one koje svojom neodgodivošću daju malo slobode odlučivanja (Barnett i Rivers, 1996.).

Kad je riječ o tome zašto najveći udio muškaraca koji u partnerskom odnosu

»najčešće obavljaju« aktivnosti s djecom izvan kuće nalazimo među pripadnicima kulturne frakcije, valja poći od toga da je riječ o natprosječno obrazovanoj klasnoj frakciji. Sukladno tome, može se pretpostaviti da su njezini pripadnici natprosječno svjesni društvenih očekivanja koje se postavljaju pred očeve u situaciji »dvostruke zaposlenosti« u obitelji i s njom povezano promjene tradicionalnih rodni uloga. Na ovo upućuje i ranije identificirani profil nositelja strategije »proaktivne egalitarnosti« u partnerskim odnosima u Hrvatskoj (Derado i sur., 2021.), kao i međunarodna istraživanja u kojima se navodi da su promjene u smjeru »novog očinstva« povezane s mladim, urbanim i visokoobrazovanim muškarcima (Miller, 2010.; Marsiglio i sur., 2000.; Sullivan i sur., 2014.).

Rezultati našeg istraživanja eksplicite pokazuju da spomenute promjene u Hrvatskoj imaju i klasnu dimenziju, jer su različito zastupljene u različitim klasnim frakcijama, a projekcija dopunskih varijabli u hrvatski društveni prostor pokazuje njihov posvemašnji izostanak u onim njegovim dijelovima koji okupljaju ispitanike/ce s niskim razinama kapitala. Razloge ovakvom stanju valja tražiti u kombinaciji nižeg obrazovanja, veće ekonomske nesigurnosti i tradicionalnijeg razumijevanja rodni uloga.¹⁵ Valja, međutim, primijetiti da su u »najčešćem obavljanju« aktivnosti »učenja s djecom i pomaganja djeci u školskim zadaćama«, pripadnici prekarne i agrarne frakcije više zastupljeni od pripadnika kulturne frakcije. Može se pretpostaviti da muškarci iz ovih dviju frakcija koji su angažirani u ovoj aktivnosti, obrazovanje vide kao mehanizam poboljšanja klasnog položaja svoje djece, a također i

¹⁵ U Derado i sur. (2020.: 341–342), navodi se da muškarci u radničkim, nesigurnim i slabije plaćenim zanimanjima svoj – danas ugroženi – položaj »primarnog hranitelja« često nastoje kompenzirati dodatnim plaćenim radom na formalnom ili neformalnom tržištu. Pritom se pokazuje da je u nekim slučajevima takav rad nužan za preživljavanje kućanstva, a u drugima ga muškarci prihvaćaju i stoga što ih on »udaljava« od kućanskih poslova, odnosno omogućava rad u skladu s tradicionalnom rodnom podjelom.

da u skladu s tradicionalnijom rodnom podjelom u partnerskom odnosu imaju veći intelektualni autoritet od partnerice.

Kad je, pak, o višim klasnim frakcijama riječ, valja svakako pokušati objasniti i zašto se muškarci iz kulturne frakcije više igraju s djecom u kući od muškaraca u drugim klasnim frakcijama, a najmanje od svih uče s djecom. Ove bi se razlike možda mogle tumačiti time što su pripadnici kulturne frakcije ranije od drugih prihvatili postulate »novog očinstva«, ali su se ujedno i umnogome zaustavili na onome što Ivković i sur. (2014.: 449) nazivaju »praksama zabavnog karaktera«. Čak i kad uzmemo u obzir da igranje s djecom razvija maštu i tako doprinosi njihovoj dobrobiti, očito je da pripadnici kulturne frakcije ostaju (klasno) ograničeni na razvoj kulturnog kapitala. Danas, međutim, najvažniju ulogu u poretku kapitala koji osiguravaju društvenu moć sve više igra ekonomski kapital. U tom smislu, njihova bi se preferencija prema igri mogla tumačiti inercijom očekivanja o tome da će visok kulturni kapital biti dovoljan za osiguravanje klasne reprodukcije (Bourdieu, 1979.).

Za razliku od njih, muškarci iz ekonomsko-političke frakcije, koji su jedini zastupljeni kao »najčešći obavljajući« aktivnosti okupljenih u kompozitnoj varijabli »briga o školi i zdravlju«, manje se igraju s djecom a više uče s njima. Također su češće od pripadnika drugih frakcija zastupljeni u vođenju djece liječniku i odlascima na roditeljske sastanke. Moglo bi se, dakle, zaključiti da su upravo muškarci iz klasno najviše frakcije u hrvatskom društvu nositelji praksi koje predstavljaju pomak u širenju muške brige o djeci s igre i vođenja na različite aktivnosti na odgovornost povezanu s organiziranjem resursa za dijete (Pleck, 1997., 2010.). Uz to što u hrvatski društveni prostor unose prakse povezane s novim konceptualizacijama

muške uloge u brizi o djeci, može se pretpostaviti da predstavnici ekonomsko-političke frakcije u susretima sa zaposlenicima različitih javnih ustanova (liječnici/e, nastavnici/e) računaju ne samo na svoj »muški« nego i klasni (»ekonomsko-politički«) autoritet, koji također stavljaju u službu organiziranja resursa za dijete.

Spomenute prakse pripadnika ekonomsko-političke frakcije upućuju na to da su oni svjesniji novih klasnih realnosti od pripadnika kulturne i socijalne frakcije, čija se veća posvećenost vođenju djece na aktivnosti i igri s njima može tumačiti kao tipična »srednjeklasna« aktivnost u kojoj se prema vani vidljivo realizira »novo očinstvo«. Za razliku od toga, dio muškaraca iz ekonomsko-političke frakcije očito ne doživljava igru u kući kao strategiju investiranja u djecu, za razliku od aktivnosti učenja s djecom, u koju se uključuju više od muškaraca iz svih ostalih frakcija. Takav pristup, koji nije usmjeren na pokazivanje angažmana oca, nego u podjeli rada u kućanstvu pretpostavlja muško sudjelovanje u organiziranju temeljnih resursa za dijete, bliži se obrascu »zajedničkog roditeljstva« (Cabrera i sur., 2000.), u kojem očevi prestaju biti samo »pomagači majkama«.

Ipak, valja napomenuti da ovakve pomače u odnosu na obrazac ostentativnog (odnosno, u velikoj mjeri na vanjsku potvrdu usmjerenog) »novog očinstva« nalazimo tek u dijelu pripadnika ovdje analizirane najviše klasne frakcije. Valja, naime, ponoviti da aktivnosti okupljene u kompozitnoj varijabli »briga o školi i zdravlju« u partnerskom odnosu »najčešće obavljaju« čak 97,8% žena.

Najveće ograničenje analiza prikazanih u ovom članku jest to što je upitnik sa državao ograničen broj aktivnosti povezanih s brigom o djeci. Stoga rezultate treba čitati uz nekoliko metodoloških ograničenja. Prvo, poduzorak roditelja djece mlađe

od 12 godina je $N=154$, a raščlamba na pet klasnih frakcija dovodi do malih ćelija u pojedinim križanjima, što ograničava inferencijalnu snagu i preciznost procjena. Uz neznačajne nalaze navodimo i Cramér's V uz χ^2 te označavamo neznačajne nalaze. U budućim istraživanjima, trebalo bi proširiti broj ispitivanih aktivnosti. Nadalje, kao stanovito ograničenje može se vidjeti i to što su analizirani odgovori na pitanje tko u partnerskom odnosu »najčešće obavlja« pojedinu aktivnost. Međutim, s druge strane, time su izbjegnute nejasnoće koje se javljaju ako se u upitnik uvrsti čestica o »zajedničkom obavljanju« aktivnosti.

U buduća istraživanja klasne dimenzije rodne podjele brige o djeci valjalo bi svakako uključiti i kvalitativne metode, te u većim uzorcima testirati nalaze kroz logističke modele »muškarac najčešće« uz prediktore: klasna frakcija, dob/obrazovanje obaju partnera, broj i dob djece, te tip naselja.

ZAKLJUČAK

Nakon provedene analize i rasprave o rezultatima, u odgovoru na postavljeno istraživačko pitanje možemo zaključiti da u Hrvatskoj postoje klasne razlike u uključenosti žena i muškaraca u odabrane aktivnosti povezane s brigom o djeci. Najprije valja konstatirati da u svim klasnim frakcijama sve aktivnosti brige o djeci u partnerskim odnosima najčešće obavljaju žene. Veću zastupljenost muškaraca u »najčešćem obavljanju« pojedinih aktivnosti nalazimo samo u gornjim dijelovima društvenog prostora (u ekonomsko-političkoj, kulturnoj i socijalnoj frakciji). Na muškarce koji »najčešće obavljaju« prakse organiziranja resursa za dijete (okupljene u kompozitnoj varijabli »briga o školi i zdravlju«) nalazimo samo u dijelu očeva u ekonomsko-političkoj frakciji. Ostali muškarci iz ekonomsko-političke, kao i kulturne i socijalne frakcije, u različitim posto-

cima »najčešće obavljaju« sve proučavane aktivnosti, kad se svaka od njih gleda zasebno. U donjem dijelu društvenog prostora, muškarci iz prekarne i agrarne frakcije pojedine aktivnosti brige o djeci »najčešće obavljaju« uglavnom u manjim postocima od muškaraca iz gornjeg dijela društvenog prostora, a u aktivnosti »njega djece kad su bolesna« uopće ne sudjeluju.

Razloge ovakvim rezultatima valja tražiti u specifičnostima položaja pojedinih klasnih frakcija u društvenom prostoru. Sudeći prema razini uključenosti i tipu praksi koje »najčešće obavljaju« muškarci iz frakcija u srednjem dijelu društvenog prostora (kulturna i socijalna frakcija), može se zaključiti da računaju na klasnu reprodukciju na temelju središnjeg resursa (izvora društvene moći) koji posjeduju (kulturnog, odnosno socijalnog kapitala). Takva očekivanja upućuju na pretpostavku stabilnosti poretka kapitala, a s tim se može povezati i njihova tek u manjoj mjeri promijenjena uloga u partnerskom odnosu, koja u osnovi predstavlja prilagođenu verziju muškarca »kao pomagača« u brizi o djeci.

S druge strane, dio pripadnika najviše, ekonomsko-političke frakcije, očito je svjestan promjene u poretku kapitala (s nekadašnje važnosti kulturnog i socijalnog prema dominantnoj važnosti ekonomskog i političkog kapitala). U skladu s tim, usmjeravaju svoje prakse prema obuhvatnom organiziranju resursa za dijete, potrebnih za reprodukciju njihovog klasnog položaja. U partnerskom odnosu, to ih približava obrascu »zajedničkog roditeljstva«.

Konačno, u donjim dijelovima društvenog prostora, u prekarnoj i agrarnoj frakciji, gdje kod muškaraca potpuno izostaje »najčešće obavljanje« aktivnosti »njega djece kad su bolesna«, a »učenje s djecom i pomaganje djeci u školskim zadaćama« je zastupljeno više nego kod kulturne frakcije, može se govoriti o tradicionalnijoj po-

djeli rodnih uloga u partnerskom odnosu, kao i pretpostavljanju poretka kapitala u kojem je obrazovanje važan resurs vertikalne mobilnosti.

Razlike u uključenosti očeva u brigu o djeci javljaju se, dakle, isključivo u gornjim regijama društvenog prostora – unutar ekonomsko-političke, kulturne i socijalne frakcije. Taj se obrazac može razumjeti upravo kroz logiku hibridnih klasnih struktura postsocijalističkog društva (Cvetičanin i sur., 2021.; Petrić i sur., 2022.). Naime, različite kombinacije ekonomskog, kulturnog, političkog i socijalnog kapitala, koje određuju klasne frakcije hrvatskog društva, generiraju i različitu redistribuciju roditeljskog rada. U frakcijama s višim ukupnim obujmom kapitala pojavljuju se kulturni obrasci »intenzivnog« i participativnog roditeljstva, dok su u donjim regijama društvenog prostora – obilježenima oskudnijim resursima – takvi oblici očinske brige rijetki. Time se potvrđuje da i prakse brige o djeci reflektiraju strukturnu logiku hibridnih klasnih odnosa (Cvetičanin i sur., 2021.; Petrić i sur., 2022.), u kojoj se učinci tržišnih mehanizama i mehanizama društvenog zatvaranja prepleću u generiranju roditeljskog angažmana.

LITERATURA

- Altintas, E., & Sullivan, O. (2016). Fifty years of change updated: Cross-national gender convergence in housework. *Demographic Research*, 35, 455–470. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2016.35.16>
- Badinter, E. (2010). *Le conflit: la femme et la mère*. Paris: Flammarion.
- Barada, V., Čop, B., & Račić, J. (2024). Konceptualizacija nevidljivog kućanskog rada u sociološkim istraživanjima: kognitivni, mentalni ili emocionalni rad. *Sociologija*, 66(2), 245–267. <https://doi.org/10.2298/SOC2402245B>
- Baranović, B. (ur.) (2015). *Koji srednjoškolci namjeravaju studirati?* Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Barnett, R. C., & Rivers, C. (1996). *She Works-He Works: How Two-Income Families Are Happy, Healthy, and Thriving*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bennett, P., Lutz, A., & Jayaram, L. (2012). Beyond the schoolyard: The role of parenting logics, financial resources, and social institutions in the social class gap in structured activity participation. *Sociology of Education*, 85(2): 131–157. <https://doi.org/10.1177/0038040711431585>
- Bianchi, S. M., Sayer L. C., Milkie M. A., & Robinson J. P. (2012). Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces*, 91(1): 55–63. <https://doi.org/10.1093/sf/sos120>
- Bock, G., & Duden, B. (1977). Arbeit aus Liebe – Liebe als Arbeit. Zur Entstehung der Hausarbeit im Kapitalismus. U Gruppe Berliner Dozentinnen (ur.), *Beiträge zur Berliner Sommeruniversität für Frauen, Juli 1976* (str. 118–199). Berlin: Courage Verlag.
- Bourdieu, P. (1979). *La distinction: Critique sociale du jugement*. Paris: Minuit.
- Bourdieu, P. (1985). Social space and the genesis of groups. *Theory and Society*, 14(6): 723–744. <https://doi.org/10.1007/BF00174048>
- Bourdieu, P. (1987). What makes a social class? On the theoretical and practical existence of groups. *Berkeley Journal of Sociology*, 32: 1–18.
- Brisson, R., & Bianchi, R. (2017). Distinction at the class-fraction level? A re-examination of Bourdieu's dataset. *Cultural Sociology*, 11(4), 489–535. <https://doi.org/10.1177/1749975517715766>
- Brust Nemet, M., Vrdoljak, G., & Livaja Budaić, V. (2021). Parenting style and the active involvement of fathers in child-rearing. *Jahr*, 12(1), 107–125. <https://doi.org/10.21860/j.12.1.6>
- Brust Nemet, M., & Vrdoljak, G. (2022). Gender (in) equality in child-rearing and housework between mothers and fathers – Children's perspective. *Croatian Journal of Education*, 24(2), 429–455. <https://doi.org/10.15516/cje.v24i2.4554>
- Burušić, J., Babarović, T., & Marković, N. (2010). Koliko daleko jabuke padaju od stabla? Odnos obrazovnih postignuća djece i obrazovne razine njihovih roditelja. *Društvena istraživanja*, 19(4–5), 709–730. <https://hrcaak.srce.hr/clanak/90534>
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127–136. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00126>
- Cunha, V., & Atalaia, S. (2019). The gender(ed) division of labour in Europe: Patterns of practices in 18 EU countries. Posjećeno 16.4.2025. na mrežnoj

- stranici časopisa *Sociologia, Problemas e Práticas*: <http://journals.openedition.org/spp/6196>
- Cvetičanin, P., Tomić-Koludrović, I., Petrić, M., Zdravković, Ž., & Leguina, A. (2021). From occupational to existential class: How to analyze class structure in hybrid societies (The case of Serbia). *British Journal of Sociology*, 72(4), 946–973. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12858>
- Cvetičanin, P., Pereira, L. P., Petrić, M., Tomić-Koludrović, I., Lebaron, F., & Zdravković, Ž. (2025). Cultural practices and socio-digital inequalities in Europe: Towards a unified research framework in cultural participation studies. *Cultural Sociology*, 19(3), 326–349. <https://doi.org/10.1177/17499755231222520>
- Cvrtnjak, I., & Miljević Ridički, R. (2015). Očevi nekad i danas. *Život i škola*, 61(1), 113–119. <https://hrcak.srce.hr/152314>
- Čudina-Obradović, M., & Obradović, J. (1998). Utjecaji socio-ekonomskoga položaja obitelji na bračne, obiteljske i socijalizacijske procese. *Revija za sociologiju*, 29(1–2), 27–47. <https://hrcak.srce.hr/154456>
- Derado, A., Petrić, M., & Tomić-Koludrović, I. (2020). Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova. *Revija za sociologiju*, 50(3), 321–351. <https://doi.org/10.5613/rzs.50.3.1>
- Derado, A., Petrić, M., & Tomić-Koludrović, I. (2021). Gender inequality and social inequality: The class dimension of division of housework in Croatia. [Konferencijsko priopćenje.] *15th European Sociological Association Conference: Sociological Knowledge for Alternative Futures*, Barcelona, Španjolska, 31.8.–3.9.2021.
- Doolan, K., Puzić, S., & Baranović, B. (2017). Social inequalities in access to higher education in Croatia: Five decades of resilient findings. *Journal of Further and Higher Education*, 42(4), 467–481. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2017.1281891>
- Doolan, K., Cepić, D., & Tonković, Ž. (2023). Što (ni)je dobiveno revitalizacijom klasne analize u hrvatskoj sociologiji? *Revija za sociologiju*, 53(1), 155–165. <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/rzs/article/view/26282>
- Eurostat (2020). *The life of men and women in Europe: A statistical portrait*. <https://doi.org/10.2785/484358>
- Faircloth, C. (2014). Intensive fatherhood? The (un)involved dad. U *Parenting Culture Studies*. London: Palgrave Macmillan (str. 184–199). https://doi.org/10.1057/9781137304612_9
- Furedi, F. (2001). *Paranoid Parenting*. London: Allen Lane.
- Hays, S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven: Yale University Press.
- Hook, J. L. (2006). Care in context: Men's unpaid work in 20 countries, 1965–2003. *American Sociological Review*, 71(4), 639–660. <https://doi.org/10.1177/000312240607100406>
- Irwin, S., & Elley, S. (2011). Concerted cultivation? Parenting values, education and class diversity. *Sociology*, 45(3), 480–495. <https://doi.org/10.1177/0038038511399618>
- Ivković, Ž., Boneta, Ž., & Kanjić, S. (2014). »Dijete kao projekt« vs »daj dite materi«: orodnjenost roditeljske brige o djeci. *Sociologija*, 56(4): 495–505. <https://doi.org/10.2298/SOC1404495I>
- Jugović, I., Primorac, J., & Barada, V. (2021). Employment and class do not matter: Gender differences in housework and care work in Croatia. [Konferencijsko priopćenje.] *The 39th International Labour Process Conference*, London, Ujedinjeno Kraljevstvo, 12.04.–14.04.2021.
- Klasnić, K. (2017). *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena*. Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske.
- Klasnić, K., & Degač, Đ. (2024). »I walk around with a list in my head«: Qualitative research on perceived causes and consequences of the unequal gender division of mental labor in Croatian households. *Community, Work & Family* [rani pristup]: 1–24. <https://doi.org/10.1080/13668803.2024.2390928>
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American Zoologist*, 25(3), 883–894.
- Lareau, A. (2003). *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life*. Berkeley: University of California Press.
- Marsiglio, W., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Exploring fatherhood diversity. *Marriage & Family Review*, 29(4), 269–293. https://doi.org/10.1300/J002v29n04_03
- Miller, T. (2010). *Making Sense of Fatherhood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Miller, T. (2017). Making sense of motherhood and fatherhood. Competing moral discourses and logics of caring and work 'choices' in the UK. U B. Brandth, S. Halrynjo, & E. Kvande (ur.), *Work-Family Dynamics: Competing Logics of Regulation, Economy and Morals* (str. 105–120). London: Routledge.
- Milkie, M. A., Sayer, L. C., Nomaguchi, K., & Yan, H. X. (2025). Who's doing the housework and childcare in America now? Differential

- convergence in twenty-first-century gender gaps in home tasks. *Socius*, 11. <https://doi.org/10.1177/23780231251314667>
- Nomaguchi, K., & Milkie, M. A. (2020). Parenthood and well-being: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 198–223. <https://doi.org/10.1111/jomf.12646>
- Perrier, M. (2013). Middle-class mothers' moralities and »concerted cultivation«: Class others, ambivalence and excess. *Sociology*, 47(4), 655–670. <https://doi.org/10.1177/0038038512453782>
- Petrić, M., Tomić-Koludrović, I., Zdravković, Ž., Cvetičanin, P., & Leguina, A. (2022). Klasa u suvremenom hrvatskom društvu: postbourdieuvska analiza. *Sociologija i prostor*, 60(1), 39–88. <https://doi.org/10.5673/sip.60.1.2>
- Plantin, L. (2007). Different classes, different fathers? On fatherhood, economic conditions and class in Sweden. *Community, Work & Family*, 10(1), 93–110. <https://doi.org/10.1080/13668800601110835>
- Pleck, E. H., & Pleck, J. H. (1997). Fatherhood ideals in the United States: Historical dimensions. U M. E. Lamb (ur.), *The Role of the Father in Child Development* (3. izd., str. 33–48). London: Wiley.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. U M. E. Lamb (ur.), *The Role of the Father in Child Development* (5. izd., str. 58–93). London: Wiley.
- Roeters, A., & Gracia, P. (2016). Child care time, parents' well-being, and gender: Evidence from the American Time Use Survey. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 2469–2479. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0416-7>
- Sayer, L. C. (2016). Trends in women's and men's time use, 1965–2012: Back to the future? U S. M. McHale, V. King, J. Van Hook, & A. Booth (ur.), *Gender and Couple Relationships. National Symposium on Family Issues*, sv. 6 (str. 43–77). Cham: Springer.
- Schiffrin, H. H., Godfrey, H., Liss, M., & Erchull, M. J. (2015). Intensive parenting: Does it have the desired impact on child outcomes? *Journal of Child and Family Studies*, 24(8), 2322–2331. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-0035-0>
- Sullivan, O., Billari, F. C., & Altintas, E. (2014). Fathers' changing contributions to child care and domestic work in very low-fertility countries: The effect of education. *Journal of Family Issues*, 35(8), 1048–1065. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522241>
- Sullivan, O., Gershuny, J., & Robinson, J. P. (2018). Stalled or uneven gender revolution? A long-term processual framework for understanding why change is slow. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1): 263–79. <https://doi.org/10.1111/jftr.12248>
- Sullivan, O. (2021). The gender division of housework and child care. U N. F. Schneider i M. Kreyenfeld (ur.), *Research Handbook on the Sociology of the Family* (str. 342–354). Cheltenham: Edward Elgar.
- Tomanović, S., & Stanojević, D. (2024). *Sociologija porodičnog života*. Beograd: Institut za sociološka istraživanja.
- Tomić-Koludrović, I., & Petrić, M. (2014). Class in Yugoslav socialism and in the post-Yugoslav societies: Toward a Bourdieuan repositioning of the issue (Part 1). *Revija za sociologiju*, 44(2), 107–137.
- Tomić-Koludrović, I., Petrić, M., Puzek, I., & Zdravković, Ž. (2018). *Rodni stavovi i prakse u Hrvatskoj: Izvještaj o kvantitativnim rezultatima projekta GENMOD*. Posjeđeno 16.4.2025. na mrežnoj stranici Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. https://www.pilar.hr/wp-content/uploads/2020/01/GENMOD_Izvjestaj_kvantitativni_rezultatima_Final.pdf
- Trifunović, M. (2018). *Klasna konstrukcija roditeljstva*. [Diplomski rad]. Sveučilište u Zadru. <https://repositorij.unizd.hr/islandora/object/unizd:2909>
- Varela, N. V., & Moridi, L. (2024). *The Free-Time Gender Gap: How Unpaid Care and Household Labor Reinforces Women's Inequality*. Gender Equity Policy Institute. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14207518>
- Vincent, C., & Ball, S. J. (2007). »Making up« the middle-class child: Families, activities and class dispositions. *Sociology*, 41(6), 1061–1077. <https://doi.org/10.1177/0038038507082315>
- Vincent, C., & Maxwell, C. (2015). Parenting priorities and pressures: Furthering understanding of »concerted cultivation«. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 37(2), 269–281. <https://doi.org/10.1080/01596306.2015.1014880>
- Vinopal, K., & Gershenson, S. (2017). Re-conceptualizing gaps by socioeconomic status in parental time with children. *Social Indicators Research*, 133, 623–643. <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1370-x>
- Walby, S. (1990) *Theorizing Patriarchy*. Oxford: Blackwell.

Summary

THE CLASS DIMENSION OF THE GENDER DIVISION OF CHILDCARE IN CROATIA

Inga Tomić-Koludrović

Institute of Social Sciences Ivo Pilar – Centre Split

Split, Croatia

Department of Sociology, University of Zadar

Zadar, Croatia

Mirko Petrić

Institute of Social Sciences Ivo Pilar – Centre Split

Split, Croatia

Predrag Cvetičanin

The Faculty of Arts, University of Niš

Niš, Serbia

Iva Žunić

Institute of Social Sciences Ivo Pilar – Centre Split

Split, Croatia

This article analyzes the class dimension of the gender division in carrying out activities related to childcare as an aspect of gender inequalities in the division of household labor in Croatia. Primary data were collected through a survey conducted in 2024 (random probabilistic KnowledgePanel). For class analysis, we adopted the model developed in Cvetičanin et al. (2021) and Petrić et al. (2022). We projected childcare indicators as supplementary variables onto a class cluster map obtained by multiple correspondence analysis (MCA) and hierarchical cluster analysis (HCA). The results show that men who perform activities related to childcare more often than their female partners are found only in those class fractions of Croatian society that are characterized by a high to medium volume of total capital (economic-political, cultural and social), while such a division of labor is rarely represented in capital-poor fractions (precarious and agrarian). The so-called »new fatherhood« trend, visible in activities that combine men engaging in care of children's education and health, is present only in the class fraction with the highest volume of capital (economic-political).

Keywords: childcare, class, division of household labour, new fatherhood, Croatia.